

Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle

İNSANİ DEĞERLER

Prof. Dr. Hayati Hökelekli

dem

Psikoloji, Din ve Eğitim Yönuyle
İNSANİ DEĞERLER

© Eserin Her Türü Basım Hakkı Anlaşmalı Olarak
Ensar Neşriyat'a Aittir.

ISBN : 978-605-4036-43-1
Sertifika No: 12027

Kitabın Adı

Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler

Yazarı

Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ

Yayına Hazırlayan

Hulusi Yiğit

Kapak & Sayfa Tasarımı

Nuray Yüksel

Baskı-Cilt

Pasifik Ofset

0212 412 17 00

Dem Yayınları Ensar Neşriyat Tic. A. Ş. Organizasyonudur.

1. Basım

2013

İletişim

Oruç Reis Mah. Giyimkent Sitesi 12.Sok. No:40-42

Esenler / İSTANBUL

www.ensarneyyat.com.tr e-mail: ensar@ensarneyyat.com.tr

Psikoloji, Din ve Eğitim Yönuyle
İNSANÎ DEĞERLER

Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ

Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ

1951'de Yozgat'ta doğdu. İlahiyat öğrenimini 1975'de Kayseri'de tamamladı. 1977'de Bursa'da Din Psikolojisi Araştırma Görevlisi olarak akademik hayata başladı. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde sürdürdüğü görevi esnasında "Ergenlik Çağı Gençlerinin Dini Gelişimi" konulu çalışmasıyla 1983'de Doktor unvanını elde etti. 1988 de Doçent, 1995'de Profesör oldu. Halen bu Fakültede Din Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı olarak görevini sürdürmektedir. Çocuk ve gençlerin din ve ahlak gelişimi, ölüm ve ölüm ötesi psikolojisi, geleneksel İslam psikolojisi, dinî iletişim, değerler psikolojisi ve eğitimi konularında araştırma ve yayınları bulunmaktadır

Yazarın diğer bazı çalışmaları şunlardır: *Din Psikolojisi*, T.Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993. *Gençlik, Din ve Değerler Psikolojisi* (edt. ve bölüm), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.(ilaveli 2.bas., Dem Yayınları, İstanbul 2006.) *İslam'a Giriş, Gençliğin İslâm Bilgisi* (edt. ve 3 bölüm), T.Diyanet İşleri Bşk. Yay. Ankara 2007. *Ölüm, Ölüm Ötesi Psikolojisi ve Din*, Dem Yayınları, İstanbul 2008. *Psikolojiye Giriş, Düşünce Yayınları*, İstanbul 2008. *Çocuk, Genç, Aile Psikolojisi ve Din*, Dem Yayınları, İstanbul 2009. *Din Psikolojisine Giriş*, Dem Yayınları, İstanbul 2010. *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011.

İÇİNDEKİLER

SEVGİ

Tanımı	15
Sevgi ve Cömertlik.....	16
Sevginin Unsurları	17
Sevginin Üç Türü	18
Sevgi Kaynakları	20
Sevginin Psikolojik Etkisi.....	21
Sevgi ve Aşk.....	25
Din ve Sevgi	27
İnsan Sevgisi.....	29
Allah Sevgisi.....	31
Sevgi Eğitimi.....	35
Ailede Sevgi Eğitimi.....	35
Okulda Sevgi Eğitimi	36

SAYGI

Tanımı	39
İnsan İlişkileri ve Saygı	40
Sevgi ve Saygı	41
Hatayı Kabul Edebilme	42
Toplumda Saygınlık Kazanma	42
Saygının Kaynağı	43

Saygının Sonuçları	44
Saygının Konuları.....	45
Kutsal'a Saygı.....	45
Topluma Saygı.....	45
Kendine Saygı	46
Doğaya Saygı.....	47
Din ve Saygı	47
Saygı Eğitimi.....	49

SORUMLULUK

Tanımı	57
Sorumluluk Sahibi Kişinin Özellikleri	58
Hak ve Sorumluluk.....	59
Sosyal Sorumluluk	60
Sorumluluk Duygusunun Gelişimi	61
Sorumluluk Duygusu Gelişiminde Anne-Baba Tutumları	62
Din ve Sorumluluk	65
Sorumluluk Eğitimi.....	67
Ailede Sorumluluk Eğitimi	67
Okulda Sorumluluk Eğitimi	71

ADALET

Tanımı	75
Adalet, Eşitlik ve Hakkaniyet.....	77
Adalet ve Bağışlama	78
Adalet ve Sevgi.....	78
Adalet Psikolojisi.....	79
Adalet ve Toplum.....	82
Din ve Adalet	85
Adalet Eğitimi.....	90

İFFET VE NAMUS

Tanımı	93
İffet, Namus ve Hayâ İlişkisi	93
İffet, Namus ve Özgürlük	96
İffet, Namus ve Ruh Sağlığı	96
Din ve İffet	98
Cinsel Eğitim.....	101

CESARET

Tanımı	103
Cesaret ve Atılganlık.....	104
Medenî Cesaret.....	105
Korku ve Cesaret.....	106
Cesaretli Kişilik.....	107
Cesaretin Psikolojik Etkileri.....	110
Din ve Cesaret.....	113
Cesaret Eğitimi.....	114

SABIR

Tanımı	117
Sabrın Konusu ve Türleri.....	119
Sabır, Sebat, Azim ve Metanet.....	121
Sabır ve Ümit	123
Sabır ve Ruh Sağlığı.....	124
Din ve Sabır.....	128
Sabır Eğitimi	133

ŞÜKÜR

Tanımı	141
Şükür ve Minnettarlık	142
Borç Duygusu, Şükür ve Nankörlük.....	144
Ruh Sağlığı ve Şükür	149
Din ve Şükür	154
Şükür ve Hamd.....	157
Şükür Eğitimi.....	159

DOĞRULUK

Tanımı	163
Doğruluk ve Gerçeği Saklama.....	165
Doğruluğun ve Yalanın Psikolojisi	166
Din ve Doğruluk	171
Doğruluk Eğitimi	174

İTİDAL

Tanımı	179
İtidal ve Adalet	180
İtidal ve Kanaatkârlık	181
İtidal ve Alçak Gönüllülük	182
İtidal ve Özgürlük.....	182
Ruh Sağlığı ve İtidal.....	183
Din ve İtidal	184
İtidal Eğitimi	185

MERHAMET

Tanımı	187
Merhamet ve Sempati.....	188
Merhamet ve Şefkat	189
Merhamet ve Adalet	190
Merhamet ve Acıma.....	191
Tarihimizden Şefkat ve Merhamet Örnekleri.....	192

Din ve Merhamet	194
Merhamet Eğitimi	195

ŞEFKAT

Tanımı	199
Şefkatin Psikolojik Anlamı.....	200
Şefkat ve Başkalarını Anlama.....	202
Şefkat ve Keyif İlişkisi	203
Kendini Sevme ve Başkalarını Sevme	204
Din ve Şefkat.....	206

GÜVEN

Tanımı	209
Güven ve İtibar.....	210
İnsan İlişkileri ve Güven	211
Güven Duygusunun Gelişimi	214
Özgüven.....	216
Kendine Güven.....	216
Özgüven ve Özsaygı.....	217
Güvenilir Olma	218
Başkalarına Güven Duyma	220
Din ve Güven.....	222
Güven Eğitimi.....	223
Ailede Özgüven Geliştirme.....	223
Okulda Güven.....	225

VEFA

Tanımı	229
Vefanın Birey ve Toplum Üzerine Etkisi.....	231
Din ve Vefa	234
Anne-Babaya vefa.....	240

Eşlerin Vefası	241
Vefa Eğitimi.....	241

DİĞERKÂMLIK

Tanımı	243
Dîğerkâmlık ve Bencillik.....	244
Dîğerkâmlık ve Toplum	246
Din ve Dîğerkâmlık.....	251
Dîğerkâmlık Eğitimi.....	253

CÖMERTLİK

Tanımı	255
Cömertlik, Cimrilik ve İsrâf.....	256
Cömertliğin Psikolojik ve Toplumsal Etkileri	258
Din ve Cömertlik.....	263
Cömertlik Eğitimi	268

KANAATKÂRLIK

Tanımı	269
Kanaatkârlık ve Tamahkârlık	271
Ruh Sağlığı ve Kanaatkârlık	273
Din ve Kanaatkârlık	275
Kanaatkârlık Eğitimi	277

TEVÂZU (ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK)

Tanımı	281
Tevâzu ve Gurur.....	282
Tevâzu ve Kendini Bilme	285
Mütevazı Kişinin Özellikleri	286
Ruh Sağlığı ve Alçak Gönüllülük	288

Din ve Alçak Gönüllülük.....	291
Alçak Gönüllülük Eğitimi.....	293

AFFEDİCİLİK

Tanımı	297
Bir Kişilik Özelliği Olarak Bağışlama: Bağışlayıcılık	300
Affetme Süreci	301
Ruh Sağlığı ve Affedicilik.....	303
Ruhsal Tedavi Olarak Affetme.....	306
Din ve Affedicilik	309
Affetme Eğitimi	311

HOŞGÖRÜ

Tanımı	316
Hoşgörü Kavramının Unsurları.....	318
Hoşgörünün Sınırı	319
Hoşgörünün Toplumsal Önemi	321
Ruh Sağlığı ve Hoşgörü.....	324
Din ve Hoşgörü.....	327
Hoşgörü Eğitimi	331
Hoşgürsüzlüğün Kaynakları	331
Ailede Hoşgörü Eğitimi.....	334
Okulda Hoşgörü Eğitimi	334
Öğretmenlere Öneriler.....	336

ÖNSÖZ

Gerek evrensel dinî ve felsefî öğretiler gerekse günümüz insan ve toplum bilimlerinin önde gelen temsilcileri, insan tabiatının iyi ve kötü yönde etkinlikte bulunan zıt güçlerin çatışma alanı olduğu konusunda ortak bir noktada birleşirler. İnsan doğal yaratılışı bakımından ne iyi ne kötü, ne kuzu ne de kurttur. Duruma ve şartlara göre iyi yönde bir kişilik yapısı geliştirebildiği gibi, bir canavara da dönüşebilir. İnsanın iyi ve olgun bir karakter geliştirmesine rehberlik eden en önemli kılavuz değerlerdir. Aklın ve sağduyunun onayladığı, dini geleneklerin kuvvetle desteklediği, toplumsal hayatın ortak tecrübesinin talep ettiği değerlere uygun bir karakter geliştirme tüm insanlar için en önemli hayat görevidir. Değerler, iyi ya da kötü olma insan olmanın parametrelerini gösteren şaşmaz bir ölçüt, bireysel mutluluğun, toplumsal barış ve huzurun en önemli kaynağıdır.

Değerlere uygun erdemli bir hayat her zaman bir ödev mantığının ötesine geçer; yaşama sevincinin çoğalması, huzur ve mutluluğun artmasında değerler etkili bir rol oynar. Modern dönemde yaşamak için daha fazla araçlara sahip olduğumuz doğrudur. Bunun sonucu daha çok sahip olma, güç elde etme haz ve zevk hırsına bürünerek yaşamın gerçek anlam ve amacını yitirdiğini görüyoruz. Tüm bunları elde etmenin kişiyi gerçek anlamda tatmin etmediği, örneğin maddi varlık ve başarı arttıkça beklenti de yükseleceği için uğruna çaba harcanan şeylerin bir müddet sonra kişiyi mutlu etmeye yetmediği de açık bir gerçektir.

Olgun ve doygun bir insan olmada değerlerin önemini bugün bir kez daha anlamış bulunuyoruz. Her tür dinî ve kültürel farklılığın ötesinde değerler, her insan bireyinin iyi bir karakter geliştirmesinin yapı taşları durumundadır. Değerlere uygun bir hayat için çaba göstermeyen bir toplum ve eğitim düzeni insanlığın ahlâkî çürüme ve yozlaşmasını hiçbir yolla engelleyemez.

Biz bu kitabımızda 20 adet temel değeri psikoloji, din ve eğitim açısından tanımlamaya ve tanıtmaya gayret gösterdik. İlk ele aldığımız değer “sevgi”, sonuncusu da “hoşgörü” oldu. Burada yer verilen değerlerin gerek sayısı ve gerekse sıralaması tamamen kendi tercih ve öngörümüzün bir sonucudur. Bunun dışında başka modeller de üretilip önerilebilir. Önemli olan bugün bireysel ve toplumsal hayatımızda eksikliğini hissettiğimiz ve bundan dolayı da birçok insanî ve toplumsal sorunla karşı karşıya kaldığımız değer alanının varlığını göz önünde bulundurmak ve bunlara güncellik ve işlevsellik kazandırmaktır. Burada yer verilen fikirlerden özellikle değer eğitimi ile ilgili olanların geliştirilmesi ve daha ileriye götürülmesi gerekir. Ailede ve okulda çocuklarımızın iyi karakterli insanlar olarak yetişmesi için gerekli tüm yöntem ve yaklaşımlar denenmeli ve etkili kılınmalıdır. Gerçek eğitim de budur.

Bu kitabın başta anne-baba, öğretmen, eğitici ve yönetici olmak üzere herkese söyleyeceği bir sözü vardır. Kendim şahsen, her bir değeri çalışırken bir insan olarak eksikliklerimin farkına varma imkânım oldu. Olgun bir insan olmanın ne büyük çabalar ve dönüşümler gerektirdiğini, insanî zaafı güce ve erdeme dönüştürmenin önünde ne büyük mesafeler bulunduğunu gördüm. Bu kitap, okuyan herkeste benzer duygu ve farkındalık oluşturabilirse amacına ulaşmış olacaktır. Çaba bizden, sonuç Yüce Rabbimizden...

21 Ramazan 2013

İnsan doğal yaratılışı bakımından ne iyi ne kötü, ne kuzu ne de kurttur. Duruma ve şartlara göre iyi yönde bir karakter geliştirebildiği gibi, bir canavara da dönüşebilir. İnsanın iyi ve olgun bir karakter gelişmesine rehberlik eden en önemli kılavuz değerlerdir. Değerler, iyi ya da kötü insan olmanın parametrelerini gösteren şaşmaz bir ölçüt, bireysel mutluluğun, toplumsal barış ve huzurun en önemli kaynağıdır. Aklın ve sağduyunun onayladığı, dini geleneklerin kuvvetle desteklediği, toplumsal hayatın ortak tecrübesinin talep ettiği değerlere uygun bir karakter geliştirme tüm insanlar için en önemli hayat görevidir.. Her tür dini ve kültürel farklılığın ötesinde değerler, her insan bireyinin iyi bir karakter gelişmesinin yapı taşlarıdır. Değerlere uygun bir hayat için çaba göstermeyen bir toplum ve eğitim düzeni insanlığın ahlaki çürüme ve yozlaşmasını hiçbir yolla engelleyemez.

Bu kitapta “sevgi” ile başlayan ve “hoşgörü” ile sonlanan 20 adet temel değer psikoloji, din ve eğitim açısından tanımlanmış ve incelenmiştir. Bu kitabın başta anne baba, öğretmen, eğitici ve yönetici olmak üzere herkese söyleyeceği bir sözü vardır. Çocuk ve gençlerin eğitiminde değerleri daha etkin ve işlevsel hale getirmek tüm yetişkinlerin görevidir. Erdemli bir hayatı amaç edinen, insanlık düzeyini yükseltme çabası içinde olan her insan için bu kitap bir kılavuzdur.

ISBN 978-605-4036-43-1

9 786054 036431
www.ensarnesriyat.com.tr

online alışveriş
ensarkitap
.com